

die dicht bij de oorsprong onweerstaanbaar van vaart, hevig van bevrijdende, zich wegstortende macht is, vol van ruischend levend geluid. Uit diezelfde bron vloeide een tweede stroom, met minder verval, met stiller vloeiing. Deze gerichtheid van zijn wezen opende zich naar hetzelfde domein van het leven als de eerste. Binnen dezelfde strenge grenzen, van dingen in kamers; huizen als dingen in kleine buurten, die als grootere kamers in het leven zijn, ontwikkelden zich de twee krachten, ontstonden de vruchten van tweeledige indrukken.

Ook nu vond hij de dingen, maar niet in de bloemen-kleuren; hij vindt ze als vormen. De aandacht gaat nu om en om enkele voorwerpjes, met welke hij was gaan samenleven. Hij heeft nooit de traditioneele stillevens geschilderd: bijeengeraapte artistieke dingen of rommelhoeken.

Hij liet maar weinig dingen toe in zijn leven, als ging het om mensen, als ging het om verhoudingen, die nooit zuiver en streng genoeg gehouden kunnen worden.

Zoo kwam de drang naar het blijvende in de getrouwheid aan de voorwerpjes. Wat aan kleur in hem leefde ging niet weg, maar verijlde dan, verpuurde. Het wonder van de vormen bloeit nu. Hij kiest wat strak en bepaald is: eucalyptus of sneeuwbes. Hij heeft een voorkeur voor nog besloten bloei, voor even wijkende schutbladeren. Herhaaldelijk teekent hij kastanjeknoppen en stammen met litteekens. Voor alles heeft hij aandacht nu; ieder vlekje, teekentje, iedere zwelling, opening krijgt beteekenis. Hij ziet, nu hij de vormen gevonden heeft, dat de dingen niet toevallig maar noodzakelijk zoo zijn, hij voelt de aanleg, de oorsprong, gericht op volkomenheid, op absoluutheid. Hij geeft zich over aan de stoffelijkheid in hare verschijning, zooals die door vormwording vergeestelijkt is.

Niets bestaat voor hem, buiten deze wereld, waarin hij zich afzondert en in die afzondering zich verdiept. Hij viert den dag, het licht en het donker, de oogentooover van het leven in bloemen en glaswerk. Hij mediteert over de vormen; de eerbied voor het leven gaat in hem open; hij zwijgt, durft met handen niet grijpen meer, wijkt iedere bezoedeling, ziet dat van kruikjes en potten de openingen als menschenmonden zijn, ziet dat een takje met een knop als een menschenarm met een toegevouwen hand kan zijn; overal ontdekt hij menschelijks en leven, waar het alle-daagsche, het domme voorbij-zien niets ziet.

Maar waar hij doordringt, tot aan de kleinste effen- en oneffenheidjes, tot aan de geringste teekentjes, daar blijft zijn kracht van zien sterk. Hij bezwijkt niet, hij houdt vast de groote spanning, hoe gering ook het oppervlak, waarop zij zich samentrekt. Dan omvat het aandachtsleven, zonder duizel van sentimenteel gevoel, alle deeltjes, tot één geheel verbonden. Dan is niets meer troebel in zijn ziende wezen, niets dat het gezicht van het andere in de wereld zou verhullen of misvormen.